

Zorgvuldig gebruik van gedragscode zorgvuldig beheer

— Marjel Neeffes

De gedragscode zorgvuldig bosbeheer is nu enige tijd in gebruik, maar Annemiek Tubbing, officier van justitie - milieu bij het Functioneel Parket in Amsterdam, wordt er nog niet echt enthousiast van. Zij ziet juridische haken en ogen aan de gedragscode en vraagt zich bovendien sterk af of mensen zich wel aan de gedragscode houden. Jan van Spaandonk van het Ministerie van LNV vindt dat het aan de rechter is om over die mogelijke haken en ogen te oordelen. Zo loopt er nu een beroepszaak tegen een andere gedragscode. Maar de ervaringen bij LNV zijn tot nu toe positief, zowel voor gebruikers die niet steeds opnieuw ontheffing hoeven aan te vragen, als voor beschermde soorten. Bram Born, bosbeheerder, moest zich vorig jaar voor de strafrechter verantwoorden tegenover mevrouw Tubbing. Hij had opdracht gegeven tot het uitvoeren van een dunning in 2004, waarbij de machinist volgens de verbalisanten vermoedelijk een houtduif had verstoord.

Officier van Justitie Annemiek Tubbing is geen voorstander van de gedragscode, zo mag duidelijk zijn. In een artikel in het Tijdschrift voor Omgevingsrecht stelt ze dat naleving van de gedragscode geen (automatische) vrijwaring biedt van strafrechtelijke vervolging. Een van de redenen is de beperkte checklist voor te inventariseren soorten die bij de gedragscode hoort. Weliswaar is er op deze lijst ruimte voor 'overige soorten', maar Tubbing is bang dat deze bij een inventarisatie al gauw buiten de boot zullen vallen. Zij maakt zich vooral zorgen over broedvogels in naaldbossen, omdat de gedragscode volgens haar min of meer suggereert dat in die bossen in het broedseizoen gewoon gekapt mag worden. "Wat mij daarin vooral stoort, is dat mensen niet uitleggen waarom die werkzaamheden nu per se op dat moment moeten gebeuren. In de Flora- en faunawet staat immers dat activiteiten alleen mogen 'wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat', en daar heb ik vaak mijn twijfels bij."

Bram Born van Born Bos- en Faunabeheer weet dat Tubbing liever zou zien dat er het hele broedseizoen niet in bossen gewerkt zou worden. "Maar je kunt geen hele bedrijfstak van 15 maart tot 15 juli op vakantie sturen, dat is economisch niet haalbaar. Wij laten loof- en gemengde bossen altijd al met rust in het broedseizoen, maar in monocultures van naaldbossen valt er nog wel te werken. Met de gedragscode hebben we een goede manier gevonden om dat verantwoord te doen."

Individu of soort

Een ander juridisch lastig punt is dat de gedragscode en het Ministerie van LNV uitgaan van bescherming van de soort. Daarmee zijn werkzaamheden geoorloofd, zo lang ze geen afbreuk doen aan de 'gunstige staat van instandhouding van de soort'. Maar volgens Tubbing is dat juridisch niet houdbaar. In de Flora- en faunawet

staat immers een hele serie verbodsbepalingen die op individuele dieren of planten gericht zijn (voor de geïnteresseerde: artikel 8-12). Dat geeft haar als officier van justitie eventueel handvatten om tot vervolging over te gaan.

Jan van Spaandonk, beleidsmedewerker bij het Ministerie van LNV ziet dat anders: "Het klopt inderdaad dat de bescherming van soorten in eerste instantie gebaseerd is op de bescherming van individuele planten en dieren. Maar zowel de Habitatrichtlijn (artikel 16) als de Flora- en faunawet (artikel 65, 68 en 75) biedt mogelijkheden om daarvan

af te wijken via ontheffingen en vrijstellingen. Daar zijn uiteraard wel voorwaarden aan verbonden: behoud van die 'gunstige staat van instandhouding', er moeten geen alternatieve mogelijkheden zijn en er moet een in de wet genoemd belang zijn."

Nota bene: gedragscode jaarrond!

In tegenstelling tot wat veel mensen denken, geldt de gedragscode zorgvuldig bosbeheer jaarrond, dus niet alleen voor de periode 15 maart tot 15 juli. De Flora- en faunawet zegt niets over termijnen waarin wel of niet gewerkt mag worden. De wet zegt dat je geen beschermde soorten mag verstoren en dat mag nooit, dus ook niet buiten het broedseizoen. Dit betekent dat de bosbezitter conform de gedragscode zorgvuldig bosbeheer ook voor dunningen buiten het broedseizoen altijd een inventarisatie moet laten uitvoeren.

Van Spaandonk stoot zich eraan dat soms wordt gesuggereerd dat LNV het fenomeen van de gedragscode heeft bedacht om op een gemakkelijke manier onder de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet uit te kunnen komen. “Voor de goedkeuring van een gedragscode gelden dezelfde voorwaarden die voor ontheffingen worden aangehouden en deze voorwaarden worden zorgvuldig afgewogen. En doordat de gedragscode door de sector zelf is opgesteld, heeft de sector, in tegen-

beschrijft ze dat zelfs beheerders die zich vrijwillig voor de evaluatie hadden aangemeld, in de meeste gevallen de fout in gingen. In een voorbeeldgeval zijn weliswaar roofvogelhorsten en mierennesten netjes gemarkeerd, maar houdt de uitvoerder zich vervolgens bij het vellen van bomen niet aan de afgesproken afstanden tot deze objecten. Bovendien is de inventarisatie uitgevoerd door een ‘ervaringsdeskundige’ waarvan Tubbing de deskundigheid onduidelijk vindt.

Geverbaliseerd

Bram Born is zo’n ervaringsdeskundige. Hij kreeg in juni 2004 een proces verbaal. Hij was op dat moment bezig met een dunning in een mono-

broedsel gewoon uitgebroed. “In het procesverbaal stond dan ook nergens keihard dat de verbalisant had gezien dat de verdachten iets hadden gedaan. Het bleef bij suggesties als ‘dat een dode jonge havik vermoedelijk ten gevolge van uitputting door de werkzaamheden was gestorven’. De economische politierechter sprak ons dus vrij. Vervolgens verklaarde het OM dat ze in hoger beroep zouden gaan, maar enige tijd later kregen we een brief dat ‘er te veel ruis op de lijn zat’ en dat het OM de zaak had teruggetrokken.”

Ervaringsdeskundige

Dat zijn deskundigheid tijdens het proces door mevrouw Tubbing in twijfel werd getrokken, heeft Born wel gekwetst. “Tijdens het proces stelde ze dat je een universitair opgeleide ornitholoog moet zijn om een inventarisatie te kunnen plegen. Tijdens de rechtzitting legde een ornitholoog - die als getuige-deskundige was opgeroepen - uit dat iedereen zich ornitholoog mag noemen, en dat je daarvoor vooral veel veldervaring nodig hebt. Als je als bos- en faunabeheerder met dertig jaar veldervaring niet deskundig genoeg bent om een inventarisatie te doen, wie dan wel?”

stel-
ling tot voorheen, zelf
moeten nadenken over zorg-
vuldig handelen en heeft men
soortenbescherming tot een
eigen verantwoordelijk-
heid gemaakt. Dat is, in
vergelijking met voor-
heen, pure winst.”

Mevrouw
Tubbing
houdt haar
reserves
tegenover de
gedragscode. De evaluatie

die tijdens de proefperiode van de gedragscode zorgvuldig bosbeheer is uitgevoerd, heeft haar twijfels niet kunnen wegnemen. In haar artikel

cultuur van
grove den. De dunning
deed mee als een van de pilots bij het ontwikke-
len van de gedragscode zorgvuldig bosbeheer.
“Ik had bloksgewijs geïnventariseerd, alles op
kaarten en in het veld aangegeven en duidelijke
instructies gegeven aan de uitvoerders. Vervolgens
ging de uitvoerder op verzoek van een oud-medewerker
van het landgoed op een andere plek even een stukje
dunnen. Dat was zonder mijn medeweten, en tegen
de instructie want daar was nog geen inventarisatie
gedaan. Toen er te dicht bij een sperwernest werd
gezaagd en er een houtduif was opgevlagen, werden
de landgoedeigenaar en ikzelf geverbaliseerd. Wij
wilden niet schikken en de zaak kwam voor, met
Tubbing als officier van justitie.”

Dat het OM in de zaak ongelijk kreeg, verbaasde
Born niet. De houtduif en sperwer hebben hun

Tubbing gaat door, want ze heeft nog steeds
het idee dat mensen niet zorgvuldig met de ge-
dragscode omgaan. “U moet zich voorstellen
dat ik op een bepaald moment twee dossiers heb
liggen, waarbij ik moet kiezen bij welke ik tot
vervolgning overga. In een daarvan is er duidelijk
zorgvuldig geïnventariseerd en hebben mensen
hun best gedaan dieren te sparen, maar is het
desondanks een keer misgegaan. In een andere
staat er alleen maar een lange lijst met streep-
jes - ‘niet aanwezig’ - achter alle soorten, en is
bovendien volstrekt onduidelijk hoe deskundig
degene was die de inventarisatie heeft gedaan.
Dan hoef ik u denk ik niet te vertellen welke voor
de rechter moet komen.” ♦